

Een korte uitleg van
de tien geboden,
de apostolische geloofsbelijdenis
en het onze Vader.

Voorwoord

Niet zonder uitdrukkelijke opdracht van God wordt aan de gewone christenen, die de Schrift niet kunnen lezen, opgedragen om de tien geboden, de apostolische geloofsbelijdenis en het onze Vader te leren. In die drie stukken staat echt alles wat er in de hele Schrift staat en ooit gepreekt zal worden. Alles wat een Christen nodig heeft om te weten staat daarin, kort en makkelijk. Daardoor kan niemand klagen, of zich verontschuldigen dat het te veel of te moeilijk is om te onthouden wat hij nodig heeft om zalig te worden. Een mens moet drie dingen weten om zalig te worden.

1. Hij heeft nodig dat hij weet wat hij moet doen en laten.
2. Als hij ziet dat hij dit niet kan doen of laten uit eigen kracht, heeft hij nodig dat hij weet waar hij het nemen, zoeken en vinden moet opdat hij dat wél kan doen en laten.
3. Hij heeft nodig dat hij weet hoe hij dit moet zoeken en halen.

Dat is net als met iemand die ziek is. Die moet eerst weten wat zijn ziekte is, en wat hij mag of niet mag doen en laten. Daarna is het belangrijk dat hij weet waar het medicijn is die hem daarbij kan helpen, opdat hij weer kan doen en laten wat een gezond mens doet. In de derde plaats moet hij daarnaar verlangen, het zoeken en ophalen, of naar zich toe laten brengen.

Zo leren de geboden de mensen hun ziekte kennen. Een mens ziet en merkt wat hij wel en niet mag doen, wel en niet mag laten. Dan erkent hij dat hij een zondaar is, een slecht mens. Daarna houdt de geloofsbelijdenis hem voor, onderwijst hem, waar hij het medicijn – dat is de genade – kan vinden die hem helpt om een vroom mens te worden door de geboden te houden. Hij tekent voor hem God en Zijn barmhartigheid, zoals die in Christus is afgebeeld en aangeboden. Ten derde leert het onze Vader hoe hij hiernaar zal verlangen, het kan ophalen en zich eigen maken: door een goed, nederig en troostend gebed. Zo wordt hem dit alles gegeven, en hij wordt op deze manier door de vervulling van Gods gebod zalig.

Dat zijn de dringen die de Heilige Schrift bevat. Daarom beginnen wij met de geboden. Opdat we daardoor onze zonde en slechtheid leren en erkennen. Dat is onze geestelijke ziekte, waardoor wij niet doen en laten wat wij aan God verschuldigd zijn.

De tien geboden

Op de eerste, dat is de rechters tafel, van Mozes staan de drie eerste geboden. Daarin wordt aan iedereen geleerd hoe hij zal leven, wat hij verschuldigd is te doen en te laten. Oftewel: hoe hij zich tegenover God zal gedragen.

Het eerste gebod leert hoe de mens zich tegenover God moet gedragen in zijn hart. Hoe hij altijd van en over Hem moet denken, en hoe hij Hem hoog moet achten. Op deze manier: In alle goede dingen moet hij als een kind trouw, gelovig, liefdevol en vol ontzag tot God opkijken als tot een vader en goede vriend en hem niet beledigen. Want de natuur leert ons dat er een God is die alle goede dingen geeft en Die helpt in alle moeilijkheden. Dat wordt ook duidelijk uit alle afgoden bij de heidenen.

Het eerste gebod is: Je mag geen andere goden hebben.

Het tweede gebod leert hoe de mens zich tegenover God moet gedragen in zijn woorden. Naar buiten toe, voor andere mensen. En naar binnen toe, voor zichzelf. Op deze manier: Hij moet Gods Naam eren. Want niemand kan iets over God zeggen zoals Hij is, dat kan alleen door Zijn Naam te gebruiken. Dit geldt als iemand over God spreekt voor andere mensen of voor zichzelf.

Het tweede gebod is: Je mag de Naam van je God niet nutteloos gebruiken.

Het derde gebod leert hoe de mens zich tegenover God moet gedragen naar buiten toe, in zijn daden. Dat wil zeggen: in de dienst aan God.

Het derde gebod is: Je moet de feestdag heiligen.

Zo leren deze drie geboden aan de mens hoe hij zich tegenover God moet gedragen in daden, gedachten, woorden en werken. Dat wil zeggen: in heel zijn leven.

Op de tweede, dat is de linkertafel, van Mozes, staan de andere zeven geboden waarin de mens wordt onderwezen wat hij aan de mensen en zijn naaste schuldig is te doen en te laten.

De eerste daarvan leert hoe men zich moet gedragen tegen alle vormen van overheid. Zij regeren in Gods plaats. Daarom komt dit gebod, voor de rest, direct na de eerste drie geboden die over God zelf gaan. Het gaat hierin over vader en moeder, regeerders in de kerk en in de wereld, enz.

Dit gebod is: Je moet je vader en moeder eren.

De tweede daarvan leert hoe men zich moet gedragen tegen zijn gelijke of naaste, als persoon. Men moet hem niet beledigen, maar waar men kan, hem helpen en bijstaan.

Dit gebod is: Je mag niet doden.

De derde daarvan leert hoe men zich moet gedragen tegen wat voor de naaste – na zijn eigen persoon – het belangrijkste is: zijn vrouw, kind of vriend. Die moet men niet aanranden, maar hun eer hoog houden – voor zover dat voor een individu mogelijk is.

Dit gebod is: Je mag niet echtbreken.

De vierde daarvan leert hoe men zich moet gedragen als het gaat om het tijdelijk bezit van de naaste. Dat moet men niet van hem afnemen. Men moet ook niet verhinderen dat hij bezit krijgt, maar hem daar juist bij helpen.

Dit gebod is: Je mag niet stelen.

De vijfde daarvan leert hoe men zich moet gedragen als het gaat om de tijdelijke eer en goede naam van de naaste. Die moet men geen schade toebrengen, maar juist beschermen en helpen onderhouden.

Dit gebod is: Je mag geen onwaar getuigenis spreken tegen je naaste.

Op deze manier is het verboden om de naaste op wat voor manier dan ook te schaden. Tegelijk wordt opgedragen hem op alle manieren te helpen. Als we letten op de natuurlijke wet dan zien we direct hoe passend en rechtvaardig deze geboden zijn. Er wordt namelijk niet geboden over ons gedrag tegenover God en de naaste dan hoe we zelf ook behandeld zouden willen worden als we God, Zijn vertegenwoordiger of de naaste van iemand zouden zijn.

De laatste twee geboden leren ons hoe slecht onze natuur is en hoe zuiver wij van elk verlangen van het vlees en verlangen naar spullen moeten zijn. Zolang wij hier leven blijft dat een oorlog en zwaar werk.

Deze twee geboden zijn: Je mag je zinnen niet zetten op het huis van je naaste. Je mag je zinnen niet zetten op de vrouw van je naaste, zijn knecht, zijn slavin, vee of wat ook maar van hem is.

Korte samenvatting van de tien geboden:

Deze wordt door Christus Zelf gegeven als Hij zegt: ‘Waarvan je wilt dat anderen het aan jou doen, doe dat aan hen. Dat is de hele wet en de profeten’ (Matt. 7)¹. Niemand wil ondankbaarheid als hij iemand heeft geholpen of dat zijn naam door een ander gebruikt wordt. Niemand wil dat mensen arrogant tegen hem doen. Niemand wil dat iemand hem ongehoorzaam is, boos op hem is, dat zijn vrouw seksueel losbandig is, dat hij bestolen wordt, dat er tegen hem gelogen wordt, dat er oorlog is en dat er geroddeld wordt. Maar iedereen wil liefde en vriendschap, dankbaarheid en hulp, waarheid en trouw van zijn naaste krijgen. Dit wordt door de tien geboden ons opgedragen.

---

¹ Matteüs 7: 12

Door wie de tien geboden overtreden worden

Het eerste gebod

Door wie in zijn leven toverij, zwarte magie, of de bondgenoten van de duivel zoekt.

Door wie toverij gebruikt uit brieven, tekens, kruiden, woorden, zegenspreuken en dergelijke.

Door wie wichelroedes gebruikt; met bezweringsformules schatten zoekt; in kristallen kijkt om de toekomst te weten, tovermantels gebruikt en door toverspreuken ervoor zorgt dat het vee geen melk geeft.

Door wie werk en leven inricht naar aanleiding van geluks- of ongeluksdagen. Of door hemelse tekens, of toekomstvoorspellers.

Door wie zichzelf, zijn vee, huis, kinderen en bezit tegen wolven, ijs, vuur, water en schade beschermt door middel van afgodische bezweringen of zegenspreuken.

Door degene die wat hem aan slechte dingen overkomt aan de duivel of slechte mensen toeschrijft. In plaats van ze met liefde en lofprijzing van God aanneemt en ze aan Hem opdraagt met dankzegging en ze gewillig over zich laat komen.

Door wie God verzoekt, door zijn lichaam of ziel onnodig in gevaar te brengen.

Door wie hoogmoedig is in zijn toewijding aan God, zijn verstand of andere geestelijke gave.

Door wie God en de heiligen alleen om tijdelijke zegen vereert en zijn ziel vergeet.

Door wie niet altijd op God vertrouwt en in alles wat hij doet zich toevertrouwt aan Gods barmhartigheid.

Door wie twijfelt aan het geloof of aan Gods genade.

Door wie bij anderen deze twijfel niet tegenhoudt en ze niet helpt te geloven en helpt op Gods genade te vertrouwen, zoveel als hij kan.

Verder hoort hier elke vorm van ongeloof, twijfel en valse leer.

Het tweede gebod

Door wie zonder dat het nodig is, of uit gewoonte, gemakkelijk zweert.

Door wie een onware eed zweert, of zijn belofte breekt.

Door wie vol of is over slechte daden, of zweert slechte daden te doen.

Door wie met Gods Naam vloekt.

Door wie stomme verzinsels over God uitkraamt en het Woord van de Schrift zomaar verdraait.

Door wie Gods Naam niet aanroeft in zijn moeite. Die Gods Naam niet prijst in liefde en leed, geluk en ongeluk.

Door wie geprezen wil worden, eer zoekt, een naam wil maken met zijn eigen vroomheid, wijsheid, enz.

Door wie Gods Naam op een verkeerde manier aanroeft, zoals de ketters dat doen, en alle trotse heiligen.

Door wie Gods Naam niet looft bij alles wat hem overkomt.

Door wie niet tegenhoudt dat anderen Gods Naam van Zijn eer beroven, op een verkeerde manier gebruiken, en Zijn Naam gebruiken voor slechte dingen.

Verder hoort hier ook elke vorm van lege eer, roem en geestelijke arrogantie.

Het derde gebod

Door wie vreet, zuipt, kansspelen speelt, danst, een luilak is of zich seksueel losbandig gedraagt.

Door wie lui is, de dienst aan God mist door zich te verslapen, of gewoon verzuimt. Die zinloos rondbanjert of nutteloze onzin uitkraamt.

Door wie zonder dat het nodig is op de feestdag werkt en handel drijft.

Door wie niet bidt, niet het lijden van Christus overdenkt, niet zijn eigen zonde overdenkt en daar genade over verlangt. Als iemand dat niet doet viert hij de feestdag alleen door zijn kleren, eten en voorkomen – puur voor de show.

Door wie niet gelaten is in alles wat hij doet en moet lijden. Opdat God hem maakt, zoals Hij hem wil hebben..

Door wie niet iemand anders helpt dit alles wel te doen, en anderen tegenhoudt dit gebod te overtreden.

Verder hoort hier ook alle laksheid in het dienen van God.

Het vierde gebod

Door wie zich schaamt dat zijn ouders arm zijn, gebrek hebben of veracht worden.

Door wie als zijn ouders het nodig hebben, hen niet met eten en kleren verzorgt.

Nog veel meer door wie hen vervloekt, slaat, over hen roddelt, ze haat en ongehoorzaam is.

Door wie niet hoog van zijn ouders opgeeft. Je moet dat doen omdat het Gods gebod is.

Door wie de regels van de Christelijke kerk over vasten, vieren, enz. niet onderhoudt.

Door wie de priesters veracht, over ze roddelt, lelijke dingen over ze zegt en beledigt.

Door wie de overheid en wie verder boven hem staat niet eert, trouw en gehoorzaam is – of ze nu goed of slecht zijn. Hieronder vat ik ook alle kettters, afvalligen, bannelingen, hardnekkigen, enz.

Door wie niet helpt bij het houden van dit gebod, en het overtreden ervan tegengaat.

Verder hoort hier alle arrogantie en ongehoorzaamheid.

Het vijfde gebod

Door wie boos is op zijn naaste.

Door wie tegen zijn naaste zegt: ‘Racha!’ (dat zijn alle uitlatingen van woede en haat).

Door wie tegen zijn naast zegt: ‘Fatue’, dat is: ‘jij sukkel’. Daarmee worden alle scheldwoorden, vervloekingen, lastering, roddel, be- en veroordelingen, honende uitlatingen, enz. bedoeld.²

Door wie de zonde of gebreken van zijn naaste rondvertelt en veroordeelt, in plaats van ze te bedekken en verontschuldigen.

Door wie zijn vijanden niet vergeeft en niet voor ze bidt. Die niet vriendelijk voor ze is, en het goede voor hen doet. Hiermee worden alle zonden van woede en haat bedoeld: doodslag, oorlog, stelen, brandstichting, beschimpen, ruzie maken. Ook als je verdriet hebt als het goed gaat met je naaste en juicht om zijn ongeluk.

Door wie niet de werken van barmhartigheid doet, ook voor zijn vijanden.³

Door wie de mensen ophitst of aan zichzelf bindt.

Door wie zorgt dat anderen ruzie hebben.

Door wie geen verzoening brengt tussen wie ruzie heeft.

Door wie niet zoveel als hij kan toorn en ruzie voorkomt en tegenhoudt.

Het zesde gebod

Door wie jonge meisjes zwanger maakt, echtbreuk of incest pleegt. En door andere seksuele uitpattingen.

Door wie op onnatuurlijke wijze seksueel verkeer heeft, of personen misbruikt (zonden, die ons doen zwijgen).

---

² Vergelijk Matteüs 5.

³ Deze staan in Matteüs 25:35 en de verdere verzen.

Door wie met smerige woorden, liedjes, verhaaltjes, plaatjes de slechte lust de ruimte geeft en opwekt.

Door wie met kijken, grijpen en gedachten zichzelf ophitst en bevlekt.

Door degene die de oorzaak van lust niet uit de weg gaat. Zoals vreten, zuipen, luiheid en lanterfantent, teveel slapen en het gezelschap van vrouwen en mannen die deze dingen doen.

Door wie met allerlei make-up en uitdagende kleren, enz. anderen ophitst tot seksuele onzuiverheid.

Door wie zijn huis, kamer, tijd of hulp beschikbaar stelt aan wie deze zonden doen.

Door wie de seksuele zuiverheid van een ander niet helpt beschermen met advies en hulp.

Het zevende gebod

Door wie steelt, rooft en woekerwinsten maakt.

Door wie een onzuiver gewicht of onzuivere maat gebruikt. Of door wie slechte spullen als goede spullen verkoopt.

Door wie onterecht een stuk van een erfenis of rente zich toe-eigent.

Door wie loon, dat verdiend is, achterhoudt of liegt over schulden.

Door wie zijn naast, als die het nodig heeft, geen borg of lening wil geven zonder rente.

Door iedereen die hebzuchtig is en vooral heel snel rijk wil worden.

Ook door wie spullen die niet van hem zijn in bezit heeft, of probeert te krijgen.

Door wie niet tegenhoudt dat een ander schade overkomt.

Door wie zijn naaste niet waarschuwt voor schade.

Door wie het voordeel van zijn naaste dwarsboomt en over zijn winst verdriet heeft.

Het achtste gebod

Door wie in de rechtbank de waarheid verzwijgt of eronder houdt.

Door wie liegt en bedriegt. Dat wil dus zeggen: vleierij, geroddel en een liegende tong.

Door wie het goede leven, werk en woord van zijn naaste verdraait en smaadt.

Door wie aan kwaadsprekers de ruimte geeft, ze helpt, in plaats van ze te weerstaan.

Door wie zijn tong niet gebruikt om de reputatie van zijn naaste vlekkeloos te houden.

Door wie de roddelaar niet terechtwijst.

Door wie niet zwijgt over wat zijn naaste verkeerd doet, en juist vertelt wat hij goed doet.

Door wie de waarheid verzwijgt of zich daar niets van aantrekt.

Het negende en tiende gebod

Deze twee laatste geboden horen niet bij de biecht thuis. Zij zijn als einddoel en voorbeeld neergezet, opdat wij door dagelijkse boete daar naartoe werken met de hulp en de genade van God. Want dat wij de verkeerde richting op willen sterft niet eerder tot in de wortel af dan dat ons lichaam verpulverd is en wij opnieuw worden geschapen.

De vijf zintuigen worden behandeld in het 5^e en 6^e gebod. De zeven werken van barmhartigheid in het 5^e en 7^e. De zeven hoofdzonden als volgt: hoogmoed in de 1^e en 2^e, seksuele losbandigheid in het 6^e, toorn en haat in het 5^e, vraatzucht in het 6^e, traagheid in de 3^e – en eigenlijk in allemaal. Zonden, die je niet zelf deed maar wel medeplichtig aan bent, worden behandeld in alle geboden. Want doordat je iemand opmontert, raad geeft of helpt kan er tegen elk gebod wel gezondigd worden. De ‘roepende’ en ‘stomme’ zonden zijn tegen het 5^e, 6^e en 7^e gebod, enz.

In al deze dingen ziet men toch eigenlijk alleen zelfliefde, die zichzelf zoekt. Het neemt van God af wat van Hem is. Van de naasten wat van hen is. Aan God en de mensen geeft het niets van wat het heeft, is en kan. Terecht zegt Augustinus: Het begin van alle zonde is zelfliefde.

Hieruit volgt dat de geboden niets anders gebieden dan liefde. Maar ook niets anders verbieden dan liefde. Dat de geboden door niets anders vervuld worden dan door liefde. Maar ook op geen andere manier overtreden worden dan door liefde. Daarom zegt St. Paulus dat de liefde de vervulling is van alle geboden.⁴ Op precies dezelfde manier is slechte liefde de overtreding van alle geboden.

---

⁴ Romeinen 13: 8-10

Hoe deze geboden vervuld worden

Het eerste gebod

Ontzag voor God en liefde voor God, in het ware geloof en in een vast vertrouwen. Helemaal zuiver alles wat je overkomt accepteren, of het nu voor- of tegenspoed is.

Hier hoort ook bij dat je alles gelooft wat in de hele Schrift over geloof, hoop en de liefde van God geschreven is. Dat staat in het kort in dit gebod.

Het tweede gebod

Gods Naam loven, eren, zegenen en aanroepen. Je eigen naam en eer tot niets maken, opdat alleen Gods Naam wordt geprezen. Hij alleen is alles en bewerkt alles.

Hier hoort ook bij dat je alles gelooft wat de Schrift leert over Gods lof, eer, dank, Naam en vreugde.

Het derde gebod

Op God gericht zijn en Zijn genade zoeken. Dat doe je door bidden, en door de mis en het evangelie te horen. Door Christus' lijden te gedenken en geestelijk tot het sacrament te gaan. Daarnaast vraagt dit gebod een arme geest, die weet dat zij niets is en zich zo aan God offert, omdat Hij God is. In Hem moet je geest zijn werk en naam krijgen, naar de regel van de eerste twee geboden.

Hier hoort ook bij dat je alles doet wat bevolen is over de dienst aan God en over het horen van preken. En ook over hoe je door goede werken je lichaam aan je geest moet onderwerpen. Opdat alles wat we doen werken van God zijn en niet die van onszelf.

Het vierde gebod

Gewillig gehoorzaam en onderdanig zijn aan elke vorm van overheid omdat God dat graag zo ziet. Dat moet, zoals de apostel st. Petrus zegt, zonder opstandigheid, geklaag en gemopper.⁵

Hier hoort ook alles bij wat over gehoorzaamheid, nederigheid, onderdanigheid en eerbied geschreven is.

Het vijfde gebod

Geduld, zachtheid, goedheid, vriendelijkheid en barmhartigheid. In alles moet je een zoet en vriendelijk hart hebben. Daarin moet geen boosheid of bitterheid tegen iemand zijn, ook niet tegen je vijanden.

Hier hoort ook alles bij wat geleerd wordt over geduld, zachtheid, vrede en eenheid.

---

⁵ Vergelijk 1 Petrus 2: 13-25

Het zesde gebod

Seksuele zuiverheid en discipline. Daarnaast ook fatsoen in je daden, woorden, verlangen en in je gedachten. Verder dat je niet teveel eet, drinkt of slaapt, en alles doet wat je helpt om seksueel zuiver te blijven.

Hier hoort ook bij dat je alles doet wat geleerd wordt over seksuele zuiverheid, vasten, nuchter blijven, maat houden, bidden, waken, werken en alles waardoor je seksueel zuiver blijft.

Het zevende gebod

Nederigheid en mildheid. Wat je hebt graag uitlenen en weggeven. Zonder enige vorm van hebzucht en 'willen hebben' leven.

Hier hoort ook bij alles wat geleerd wordt over hebzucht, op onrechtvaardige manier spullen krijgen, woeker, list, bedrog, iemand schaden of je naaste dwarsbomen in het krijgen van tijdelijke goederen.

Het achtste gebod

Een tong die vrede en genezing brengt, niemand beschadigt maar juist iedereen helpt. Een tong die ruziemakers met elkaar verzoent. Die een persoon verontschuldigt en het voor hem opneemt als die gelasterd wordt. Oftewel: de waarheid spreken en ondubbelzinnig zijn in wat je zegt.

Hier hoort ook bij alles wat geleerd wordt over wanneer je moet zwijgen en spreken van dingen die over de eer, het recht, de zaak of de zaligheid van je naaste gaan.

Het negende en tiende gebod

Door compleet seksuele zuiverheid, en grondige verachting van elke tijdelijke lust of bezit. Dit wordt alleen in het volgende leven volbracht.

In alles wat hierboven staat ziet men dat alles gericht is op de ander en het algemene goed. Dat wil zeggen: God liefhebben en de naaste liefhebben. Niet zoeken naar wat voor jezelf is, maar wat voor God en de naaste is. Dat je jezelf aan iedereen geeft, zodat je van hen wordt. Zowel in je dienstbaarheid als in je wil.

Zo zie je dat in de tien geboden heel netjes en kort alles is opgeschreven wat voor het leven van een mens nodig is. Als iemand ze wil houden, dan heeft hij voor elk uur goede werken. Het is niet nodig om andere goede werken te kiezen, her en der te zoeken, en te doen waar niets over geboden is.

Dit wordt op deze manier goed weergegeven: in deze geboden wordt niets geleerd dat de mens voor zichzelf zal doen en laten, of van anderen wil hebben. Maar het tegenstelde, wat hij voor anderen, God en mensen, zal doen en laten. Zo moeten wij begrijpen dat de vervulling bestaat in de liefde voor anderen, en niet voor onszelf. De mens doet, laat en zoekt zichzelf al veel te veel – dat hoef je hem niet te leren, maar moet je van hem weren. Zo leeft dus die persoon het

allerbste die niet voor zichzelf leeft. En die persoon leeft het aller slechtste die voor zichzelf leeft. Want dit leren de tien geboden. Iedereen ziet daardoor hoe weinig mensen goed leven. Ja, geen enkel mens kan goed leven. Daarom, als we dit erkennen, moeten we nu leren waar we datgene halen kunnen, waardoor we goed leven en het gebod van God vervullen.

Jezus

De apostolische geloofsbelijdenis heeft drie stukken. Daarin wordt iets verteld over de drie Personen in de Heilige, Goddelijke Drie-eenheid. Het eerste stuk gaat over de Vader, het tweede over de Zoon en het derde over de Heilige Geest. Daarmee wordt aangegeven dat de leer van de Drie-eenheid het belangrijkste is van de belijdenis, al het andere bouwt daarop.

Hier moet opgemerkt worden dat er twee manieren van geloven zijn.

Ten eerste is er het geloof *over* God. Dat is dit: dat ik geloof dat het waar is wat de mensen over God zeggen. Precies zoals ik geloof dat het waar is wat ze zeggen over de Islam, de duivel en de hel. Dit soort geloof is alleen maar dat je het weet met je verstand, als een nieuwsbericht. Het is geen geloof.

Ten tweede is er het geloof *in* God. Dat is dit: ik geloof niet alleen dat het waar is wat de mensen over God zeggen, maar ook dat ik op Hem vertrouw. Dat ik mijzelf aan Hem geef, en mij erop toeleg met Hem om te gaan. Dat ik zonder enige twijfel geloof dat Hij voor mij zal zijn en zal doen wat de mensen van Hem zeggen. Op die manier geloof ik niet de Islam of mensen, hoe hoog ze ook van hen opgeven. Ik wil wel geloven dat iemand een gelovig mens is, maar daarom waag ik het nog niet om op hem bouwen. Alleen dat geloof, dat het met God erop waagt in leven en sterven, zoals erover wordt gesproken,⁶ maakt je een Christen. Dat geloof verlangt van God alles, wat het wil hebben. Zo iemand kan geen slecht en vals hart hebben want het is een levend geloof, en hem wordt geboden in het 1^e gebod: Ik ben jouw God, je mag geen andere goden hebben. Daarom is het woordje 'in' heel goed neergezet, en daar moeten we goed op letten. We zeggen niet: Ik geloof God de Vader; of, van de Vader – maar, *in* de Vader, *in* Jezus Christus, *in* de Heilige Geest. Dat soort geloof mag je in niemand anders hebben dan in God. Daarmee wordt dus ook de godheid van Jezus Christus en de Heilige Geest beleden. Wij geloven in hen precies zo als in de Vader. Zoals het geloof in alle drie Personen hetzelfde is, zo zijn deze drie Personen ook één God.

---

⁶ Romeinen 14:8

Het eerste deel van de geloofsbelijdenis

'Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde.'

Dat betekent dit:

Ik zweer de boze geest, alle afgoderij, alle toverij en valse godsdienst af.

Ik vertrouw niet op mensen op aarde. Ik vertrouw ook niet op mijzelf, of op mijn kracht, slimheid, bezit, vroomheid of wat ik verder ook maar heb.

Ik vertrouw niet op een schepsel, of het nou in de hemel of op de aarde is.

Ik geef mij over aan, en vertrouw alleen op de ware, onzichtbare, niet te bevatten, enige God, die de hemel en de aarde heeft geschapen. Hij alleen staat boven alle schepselen.

Ik raak niet verbijsterd door alle slechtheid van de duivel en zijn bondgenoten. Mijn God staat boven hen allemaal.

Ik geloof niet minder in God, al werd ik door alle mensen verlaten of vervolgd.

Ik geloof er niets minder om, al was ik arm, dom, ongeleerd, veracht of al had ik gebrek aan alles.

Ik geloof er niets minder om, al ben ik een zondaar. Want mijn geloof moet en zal boven dat alles uitstijgen. Boven wat is en niet is, boven zonde en deugd. Ja, boven alles, opdat het zich zuiver en schoon aan God alleen vastgrijpt, zoals het eerste gebod mij opdraagt.

Ik heb van God geen teken nodig. Daarmee zou ik Hem verzoeken.

Ik vertrouw vast op Hem, hoe lang Hij mij ook laat wachten. Ik bepaal voor Hem niet het doel, de tijd, de maat of de manier. Maar ik laat alles over aan zijn Goddelijke wil, in een vrij en oprecht geloof.

Want Hij is toch Almachtig? Wat zal mij dan ontbreken, dat Hij mij niet zou kunnen geven of voor mij zou kunnen doen?

Hij is toch de Schepper van hemel en aarde? De Heerser over alles op aarde? Wie kan dan iets van mij wegnemen of mij schade toebrengen? Ja, hoe zou niet alles mij ten goede zijn en mij moeten dienen, als Hij mij het goede gunt? Want alles moet Hem gehoorzamen en is Hem onderdanig.

Omdat Hij God is, kan en weet Hij het beste hoe Hij voor mij zal zorgen.

Omdat Hij Vader is, wil Hij het ook doen, en doet het van harte.

Want ik twijfel daar niet aan en vertrouw op Hem, dus ben ik ook zeker Zijn kind, dienaar en eeuwige erfgenaam. Het zal met mij gebeuren zoals ik geloof.

Het tweede deel van de geloofsbelijdenis

'En in Jezus Christus, Zijn enige Zoon, onze Heer. Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, neergedaald in de hel. Op de derde dag opgestaan uit de dood, opgestegen naar de hemel. Daar zit Hij aan de rechterhand van de God de almachtige Vader. Vandaar zal Hij weer terugkomen om te oordelen de levenden en de doden.'

Dat betekent dit:

Ik geloof niet alleen dat Jezus de ware en enige Zoon van God is, die in een eeuwige, goddelijke natuur van eeuwigheid voortdurend geboren wordt; maar ook dat door de Vader alle dingen aan Hem zijn onderworpen. Dat Hij als mens, Heer is van mij en alle dingen – die Hij, als God, samen met de Vader geschapen heeft.

Ik geloof dat niemand in de Vader kan geloven of tot de Vader kan komen door trucs, werken, verstand of wat men ook maar noemen kan dat in de hemel of op de aarde is. Het kan alleen in en door Jezus Christus, Zijn enige Zoon. Dat wil zeggen: door geloof in Zijn Naam en Zijn heerschappij.

Ik geloof met zekerheid dat Hij ontvangen is van de Heilige Geest om mij het goede te geven. Dit gebeurde zonder menselijke of lichamelijke daad. Zonder lichamelijke vader, zonder het zaad van een man. Dat is gebeurd met het doel om mijn (en die van alle gelovigen) zondige, lichamelijke, onreine, doemwaardige ontvangenis rein en geestelijk te maken. Dat gebeurt door de genadige wil van Hem en de Almachtige Vader.

Ik geloof dat Hij voor mij geboren is uit de maagd Maria. Daarbij is aan haar lichamenlijk en geestelijk maagd-zijn geen schade toegebracht. Dit is gebeurd met het doel dat Hij, zoals de Vader in Zijn barmhartigheid bepaald heeft, mijn zondige en doemwaardige geboorte (en die van alle gelovigen) gezegend, zonder schande en rein maakt.

Ik geloof dat Hij in Zijn lijden en Zijn kruis mijn zonde, en die van alle gelovigen, gedragen heeft. Daardoor heeft Hij al ons lijden en kruis-dragen gezegend. Dat is niet alleen onschadelijk, maar zelfs heilzaam en tot een grote verdienste gemaakt.

Ik geloof dat Hij gestorven en begraven is om mijn zonde, en die van alle gelovigen, helemaal dood te maken en die te begraven. Daarvoor heeft Hij de lichamelijke dood gewurgd, en volledig onschadelijk, nuttig en heilzaam gemaakt.

Ik geloof dat Hij neergedaald is in de hel. Dat heeft Hij gedaan om alle kracht, list en slechtheid van de duivel tegen mij en alle gelovigen, te dempen en gevangen te nemen. Opdat voortaan de duivel mij niets meer kan aandoen. Christus heeft mij van de hel verlost, die is onschadelijk en tot een verdienste gemaakt.

Ik geloof dat Hij op de derde dag is opgestaan uit de doden om mij, en iedereen die in Hem gelooft, een nieuw leven te geven. Zij zijn met Hem op die manier in genade en Geest opgestaan

om vanaf nu niet meer te zondigen. Maar om alleen Hem te dienen, in alle soorten van genade en deugd.

Ik geloof dat Hij is opgevaren naar de hemel, daar heeft Hij van de Vader alle macht en eer gekregen. Zo regeert Hij over alle engelen en andere schepselen. Hij zit aan de rechterhand van God. Dat wil zeggen dat Hij de Koning en Meester is over alles wat God heeft gemaakt: in de hemel, de hel en de aarde. Dus kan Hij mij en alle andere gelovigen, helpen in al onze moeilijkheden en tegen onze tegenstanders en vijanden.

Ik geloof dat Hij op de jongste dag vanaf die plek, vanuit de hemel, terug zal komen. Hij zal dan oordelen over de levenden die Hij zal aantreffen, en ook over de doden, die daarvoor al gestorven waren. Ja, alle mensen, alle engelen en duivels zullen in Zijn rechtszaal moeten komen, en Hem in Zijn lichaam zien. Dan zal Hij mij, en alle andere gelovigen, van de lichamelijke dood en alle gebreken verlossen. En Hij zal onze vijanden en tegenstanders voor eeuwig straffen, en ons voor eeuwig van hun geweld verlossen.

Het derde deel van de geloofsbelijdenis

'Ik geloof in de Heilige Geest. Ik geloof een heilige, Christelijke Kerk, een gemeenschap van heiligen; vergeving van zonden; opstanding van het vlees; en een eeuwig leven. Amen.'

Dat betekent dit:

Ik geloof niet alleen dat de Heilige Geest samen met de Vader en de Zoon de echte God is, maar ook dit: niemand kan tot de Vader komen door het leven, lijden en sterven van Christus en alles wat verder over Christus gezegd wordt, zonder het werk van de Heilige Geest. Zonder de Geest kan niemand ook maar iets daarvan voor elkaar krijgen. Door het werk van de Heilige Geest raken de Vader en de Zoon mij aan, en iedereen die van Hen is. Ze laten ons opstaan, roepen ons en straffen ons. Zij maken ons door en in Christus levend, heilig een geestelijk. Zo worden wij door de Heilige Geest naar de Vader gebracht. Dus Hij is degene die samen met de Vader, door Christus en in Christus alles doet en levend maakt.

Ik geloof dat er op de hele aarde, zo groot als ze is, toch niet meer is dan één, heilige, algemene, Christelijk kerk. Dat is de gemeenschap, of verzameling, van heiligen, van de vromen, de gelovige mensen op aarde. Zij worden door de Heilige Geest zelf verzamelt, onderhouden en geregeerd. Door de Heilige Geest groeien zij elke dag in de sacramenten en het Woord van God.

Ik geloof dat niemand zalig kan worden die niet bij deze gemeente hoort, en samen met hen de ene belijdenis, het Woord, de sacramenten, de hoop en de liefde belijdt. Joden, ketters, heidenen of zondaars kunnen niet samen met deze gemeente zalig worden als zij zich niet met haar verzoenen, zich met haar verenigen en in alle dingen doen zoals zij.

Ik geloof dat in deze gemeente, of 'de Christenheid', alles gemeenschappelijk is. Dus dat het bezit van de ene, ook van de andere is en niemand iets voor zichzelf alleen heeft. Daarom zullen mij, en iedere gelovige, alle gebeden en alle goede werken van de hele gemeente te hulp komen, bijstaan en kracht geven – op elk moment, in leven en sterven, dat kan niet anders. Zo draagt iedereen de moeite van de ander, zoals st. Paulus ons leert.⁷

Ik geloof dat er in deze gemeente vergeving van zonde is, daarbuiten is dat nergens te vinden. Hoeveel en hoe geweldig de goede werken daarbuiten ook ooit kunnen zijn – ze dragen niets bij aan de vergeving van zonde. Maar, als je binnen de gemeente bent, kan je zonde – hoe veel, groot en vaak het ook is – de vergeving geen schade toebrengen. Deze vergeving zal bestaan zolang deze gemeente kerk is. Aan haar heeft Christus de sleutel gegeven toen Hij zei: 'Wat u zult binden op aarde, dat zal gebonden zijn in de hemel' (Mat. 18). Hetzelfde zei Hij tegen Petrus afzonderlijk, en zo als het ware tegen de ene algemene kerk: 'Wat u zult binden, enz.' (Mat. 16).⁸

---

⁷ Galaten 6:2

⁸ Matteüs 18:18 en 16:19

Ik geloof dat in de toekomst de doden zullen opstaan. Dan zal door de Heilige Geest alle 'vlees' worden opgewekt. Dat wil zeggen: alle mensen, in hun lichaam. De vromen en de slechten. Ja, in hetzelfde lichaam dat gestorven, begraven en ontbonden is – op welke manier het ook is omgekomen. Dat lichaam zal terugkomen en levend worden.

Ik geloof dat er na de opstanding een eeuwig leven zal zijn voor de heiligen, en een eeuwig sterven voor de zondaars.

Aan dat alles twijfel ik niet: De Vader zal, door de Zoon JEZUS Christus onze Heer, met en in de Heilige Geest, dit allemaal aan mij laten gebeuren. Oftewel: AMEN – Het is. Ik mag erop vertrouwen, het is zeker weten waar.

Dan volgt hierna het 'Onze Vader'

Voorwoord en voorbereiding om de zeven bedes van God te bidden: Onze Vader, U die in de hemel bent.

Dat betekent dit:

O almachtige God, U heeft door Uw grondeloze barmhartigheid niet alleen toegelaten, maar zelfs bevolen en door Uw enige, lieve Zoon – onze Heer Jezus Christus – ons onderwezen, naar U als Vader op te zien en U zo te noemen. Dat is door de verdienste van onze Heer Jezus Christus, en alleen door Hem mag het. En toch had U zo gemakkelijk, helemaal rechtvaardig, een strenge rechter over ons zondaars kunnen zijn: Wij zijn zo vaak en zo zwaar tegen Uw goddelijke en allerbeste wil ingegaan, en hebben U boos gemaakt.

Geef ons door die barmhartigheid dat wij in ons hart onszelf aan Uw Vaderlijke toevertrouwen, wat ons troost. En laat ons de allerliefste en zoete smaak van kinderlijke zekerheid proeven, als wij met blijdschap U een Vader noemen. U zo kennen, liefhebben en aanroepen in al onze moeilijkheden. Bewaar ons ook, dat wij Uw kinderen blijven en ons niet schuldig maken door van U, de allerliefste Vader een verschrikkelijke Rechter te maken, en onszelf van kinderen tot Uw vijanden.

U wilt dat we niet maar *in ons eentje* 'Vader' zeggen; maar dat we met de hele gemeente U aanroepen als '*onze Vader*'. En dat wij op die manier eenstemmig voor alles samen bidden. Geef ons daarom een eenstemmige, broederlijke liefde. Opdat wij allemaal samen, elkaar als echte broers en zussen erkennen en zien. En dat wij U, onze ene, gemeenschappelijke, lieve Vader voor alles en iedereen bidden – zoals een kind ook bij zijn eigen vader doet voor een ander. Laat niemand onder ons zoeken wat van hemzelf is, of de ander vergeten als hij tot U bidt. Maar laat het zo zijn dat alle haat, boosheid en ruzie is afgelopen en wij als echte, vrome kinderen van God met elkaar leven. Dat we niet '*mijn Vader*' zeggen, maar '*onze Vader*'.

U bent niet een lichamelijke vader, die uit de aarde is. Nee, U bent in de hemel, een geestelijk Vader, die niet sterft of onzeker is. Die niet, zoals een aardse en lichamelijke vader, zichzelf niet helpen kan. Daarmee laat U ons zien dat U een veel betere Vader bent. U leert ons om het tijdelijke vaderschap, ons vaderland, vriend, bezit, vlees en bloed te verachten ten opzichte van U. Geef ons, o Vader, dat wij ook Uw hemelse kind mogen zijn. Leer ons alleen te kijken naar de redding van onze ziel en het hemelse erfdeel. Opdat wij niet worden verhinderd, bedrogen en verstrikt raken in ons aardse vaderland en aards bezit. Daardoor worden wij compleet aardse kinderen. Als wij het hemelse erfdeel voor ogen houden, dat kunnen wij eerlijk, met vaste grond zeggen 'o hemelse Vader', en zijn wij echt Uw hemelse kinderen.

De eerste bede: Laat Uw Naam geheiligd worden.

De betekenis hiervan is:

O almachtige God, lieve hemelse Vader. Uw Naam wordt in dit ellendige jammerdal helaas op zoveel manieren onheilig gemaakt, gelasterd en gesmaad. Hij wordt gebruikt voor veel dingen die helemaal niet tot Uw eer zijn. Hij wordt ook in veel andere dingen en zelfs zonden misbruikt. Met gebruik van Uw Naam – wat een schande en oneer! – doet het slechte leven alsof het mag bestaan. Geef ons dus Uw goddelijke genade, opdat wij beschermd worden tegen alles dat niet tot de eer en de lof van Uw heilige Naam is. Help ons, dat alle toverij en toverspreuken ophouden. Help ons, dat allerlei magische bezwering van de duivel en andere schepselen door Uw Naam, ophoudt. Help ons, dat alle valse godsdienst en bijgeloof met wortel en tak wordt uitgeroeid. Help ons, dat alle ketterij, valse leer – die doen alsof het in Uw Naam is – tot niets wordt. Help ons, dat alles wat waar, vroom of heilig lijkt maar het niet is, niemand bedriegt. Help ons, dat niemand bij Uw Naam zweert, liegt of bedriegt. Bescherm ons tegen alle onechte troost die onder het mom van Uw Naam wordt gegeven. Bewaar ons tegen alle geestelijk arrogantie en lege eer, tijdelijke roem en reputatie. Help ons, dat wij in al onze moeilijkheden en gebreken Uw heilige Naam aanroepen. Help ons, dat wij als ons geweten ons angst aanjaagt, of in ons laatste stervensuur, Uw Naam niet vergeten. Help ons, dat wij in al ons bezit, woorden en werken alleen U loven en eren. Dat wij niet voor onszelf een reputatie opbouwen en onszelf zoeken, maar alleen U. Want van U is alles. Bescherm ons tegen de walgelijke laster van ondankbaarheid. Help ons, dat door onze goede werken en ons leven, anderen aangemoedigd worden niet ons, maar U in ons te loven en Uw Naam te eren. Help ons, dat niemand door onze slechte daden en onze gebreken zo wordt geërgerd dat hij Uw Naam onteert, of het nalaat U te loven. Bescherm ons, dat wij niets tijdelijks of eeuwig willen hebben dat niet tot eer en lof van Uw Naam is. En als we om zoiets bidden, verhoor die waanzin dan niet. Help ons, dat wij leven als echte kinderen van God. Opdat Uw Naam niet zomaar of onterecht door ons wordt uitgesproken. Amen.

Bij deze bede horen ook alle psalmen en gebeden waarin men God looft, eert, voor Hem zingt en Hem dankt. Verder het hele ‘Halleluja’.

De tweede bede: Laat Uw koninkrijk komen

De betekenis hiervan is:

Dit ellendige leven is het koninkrijk van niets anders dan zonde en slechtheid. De duivel is hier koning. De boze geest die het begin en de generaal van alle slechtheid en zonde is. Maar Uw koninkrijk is het koninkrijk van alle genade en deugd. Daar is Uw lieve Zoon, Jezus Christus, de Koning. Hij is hoofd en begin van alle genade en deugd. Help ons daarom en wees ons genadig, lieve Vader. Geef ons, voor al het andere, eerst een oprecht en sterk geloof in Christus. En ook een moedige hoop op Uw barmhartigheid, tegen ons harde en zondige geweten in. Geef ons een diepgewortelde en sterke liefde voor U en alle mensen. Bewaar ons tegen ongeloof, twijfel en wereldse jaloezie. Help ons af van de smerige lust en seksuele losbandigheid. Geef ons dat we graag zien dat jonge vrouwen maagd zijn, en dat wij de seksuele zuiverheid liefhebben. Verlos ons van ruzie, oorlog en onvrede. Laat Uw koninkrijk van deugd, vrede, eenheid en stille rust komen. Help ons, dat niet boosheid of bitterheid in onszelf Uw koninkrijk overwinnen. Maar geef dat door Uw genade in ons de nederige zoetheid, broederlijke trouw en

alle vormen van vriendschap, mildheid, zachtheid enz. regeren. Help ons, dat er geen vernietigend verdriet en depressiviteit in ons is, maar laat de vreugde en het verlangen in Uw genade en barmhartigheid komen. Tenslotte, dat alle zonde bij ons wordt weggehouden. Dat wij, vol van Uw genade en goede werken, Uw koninkrijk worden, opdat wij met heel ons hart, verstand en gevoel, met al onze krachten zowel in onszelf als naar buiten toe U, Uw geboden en Uw wil onderdanig dienen. Dat hart, verstand, gevoel en kracht zich alleen door U laten regeren en niet zichzelf, het zondige vlees, de wereld of de duivel volgen. Help ons, dat dit koninkrijk dat zo in ons begonnen is, groter wordt en elke dag beter en sterker wordt. Want dan kunnen wij niet verrast worden door de verdorven list om langzaam en met tegenzin de dienst aan God te volbrengen. Dan zouden we weer terugvallen. Maar geef ons juist een serieus voornemen en het vermogen om niet alleen in de dienst aan U te beginnen, maar daarin ook moedig verder te gaan en het te volbrengen. Zo zegt de profeet het ook: Verlicht mijn ogen, opdat ik niet in slaap val of laks wordt in het goede leven dat ik begonnen ben, waardoor de vijand mij opnieuw zou kunnen overwinnen.⁹ Help ons, dat wij standvastig blijven, en dat op die manier Uw koninkrijk dat komen gaat, Uw koninkrijk dat al begonnen is afsluit en vol maakt. Verlos ons van dit zondige en gevaarlijke leven. Help ons om te verlangen naar het leven dat komen gaat, en van dit tijdelijke leven een vijand te zijn. Help ons om niet bang te zijn voor de dood, maar ernaar te verlangen. Houdt alle liefde en verlangen naar dit tijdelijk leven bij ons weg, opdat zo in ons Uw koninkrijk in alle dingen wordt volbracht.

Bij deze bede horen ook alle psalmen, verzen en gebeden waarin men om de genade en vreugde van God bidt.

De derde bede: Laat Uw wil gedaan worden, op aarde zoals in de hemel

Dat betekent dit:

Onze wil, vergeleken met die van U, is nooit goed, maar altijd slecht. Maar Uw wil is altijd de beste, boven alles het meest lief te hebben en te verlangen. Ontferm U daarom over ons, o lieve Vader. Laat niets gebeuren zoals wij het willen. Geef en leer ons een goed en diepgeworteld geduld te hebben als onze wil gebroken of verhinderd wordt. Help ons als iemand iets zegt, zwijgt, doet of laat dat tegen onze wil ingaat. Geef dat wij daar niet driftig en boos om worden, niet vloeken, niet klagen, niet huilen, niet oordelen, niet verdoemen, niet vervloeken, enz. Help ons, dat wij voor onze tegenstanders, en wie tegen onze wil ingaan, nederig aan de kant gaan en onze wil loslaten. Dat wij hen loven en zegenen, goed voor ze zijn, met hen omgaan als met hen die Uw goddelijke, allerbeste wil volbrengen tegen onze wil in. Geef ons genade, dat wij alle soorten van ziekte, armoede, smaad, lijden en tegenstand gewillig dragen en erkennen dat het Uw goddelijke wil is om daarmee onze wil te kruisigen. Help ons, dat wij het onrecht graag verdragen. Bewaar ons voor wraak, laat ons niet kwaad met kwaad vergelden, geweld niet met geweld verdrijven. Maar laat ons juist in die dingen Uw wil zien, er blij om zijn en U daarvoor loven en danken. Geef dat wij het niet de duivel en slechte mensen aanrekenen als er iets gebeurt

---

⁹ Psalm 13:4

tegen onze wil in, maar alleen aan Uw goddelijke wil, die dat alles beveelt om onze wil daarmee te dwarsbomen, met als doel onze zaligheid in Uw koninkrijk. Help ons, dat wij gewillig en vrolijk sterven. Dat wij de dood, wanneer U het wilt, graag op ons nemen en niet door ongeduld of angst U ongehoorzaam zijn. Help ons, dat wij met heel ons lichaam, onze ogen, tong, hart, handen en voeten niet Uw verlangen en begeren alleen ons laten overkomen, maar dat ze in Uw wil gevangen, ingesloten en gebroken worden. Bescherm ons tegen alle koppige, opstandige, hardnekkige eigengereidheid en eigenwilligheid. Geef ons oprechte gehoorzaamheid. Geef een lege gelatenheid in alles: geestelijk en aards, eeuwig en tijdelijk. Bescherm ons tegen de verschrikkelijke kwaadsprekerij van lasteren, te schande maken, roddelen over, wrok hebben tegen, verdoemen en vervloeken van anderen. O, hou toch ver bij ons vandaan dat grote ongeluk en de zware plaag van zo'n tong. Leer ons juist dit: als wij zien of horen dat iemand anders iets strafbaars doet, of iets wat wij erg vinden, dat we er dan over zwijgen en het toedekken. Alleen tegen U erover klagen, en Uw wil daarin de ruimte geven. Dat wij op die manier iedereen die ons iets schuldig is van harte vergeven en medelijden met hen hebben. Leer ons dat niemand ons kan schaden, zonder zichzelf duizend keer meer schade te doen voor Uw ogen. En dat wij daardoor eerder barmhartig naar hem zijn, dan dat we boos op hem zijn. Eerder verdriet over hem hebben, dan hem het kwade toerekenen. Help ons, dat wij niet juichen als het slecht gaat met degenen die niet onze wil doen, tegenwerken of op wat voor manier dan ook er iets tegen deden. En ook dat wij niet verdrietig zijn als het goed met ze gaat.

Bij deze bede horen ook alle psalmen, verzen en gebeden waarin men tegen de zonde en de vijand van God bidt.

De vierde bede: Geef ons vandaag ons dagelijks brood

Dat betekent dit:

Het brood is onze Heer Jezus Christus. Door Hem wordt de ziel gevoed en getroost. Daarom, o hemelse Vader, wees ons genadig, dat Christus' leven, woord, werk en lijden aan ons en aan heel de wereld gepreekt en bekend gemaakt wordt en dat het wordt gehouden. Help ons, dat wij Zijn woord en werk in heel het leven als een krachtig voorbeeld en een spiegel van alle deugden voor ogen houden. Help ons, dat wij in lijden en tegenstand onszelf sterken en troosten door, en in Zijn lijden en kruis. Help ons, dat wij onze dood door Zijn dood overwinnen in een sterk geloof. Dat we op die manier moedig onze lieve Voorganger naar het volgende leven volgen. Geef de genade dat alle predikers Uw Woord en Christus in heel de wereld zo verkondigen dat het opbouwend en tot redding is. Help ons, dat iedereen die Uw gepreekte Woord hoort, Christus leert kennen en zich daardoor gewillig verbetert. Verdrijf genadig uit de heilige kerk alle onbijbelse prediking en leer waarin niet goed over Christus wordt verteld. Ontferm U over alle bisschoppen, priesters en geestelijken. Ook over alle overheden. Opdat zij, door Uw genade verlicht, ons goed lesgeven en voeden met onderwijs en goede voorbeelden. Bescherm iedereen die een zwak geloof heeft, opdat zij zich niet ergeren aan het slechte voorbeeld dat de overheid geeft. Bescherm ons voor de ketterse en afvallige leer, opdat wij in het dagelijks brood – de vruchtbare leer en het Woord van Christus – blijven. Leer ons door Uw genade het lijden van Christus goed te zien en overdenken en het van harte vast te grijpen. Dat wij het als mensen die

gered zijn ook zelf in ons leven te laten zien. Laat het heilige, ware lichaam van Christus aan het einde van ons leven niet van ons gestolen worden. Help ons, dat alle priesters het hoog te achten sacrament waardig en zalig bedienen en gebruiken. Dat op die manier de hele Christenheid wordt opgebouwd. Help ons, dat wij en alle christenen het heilig sacrament, wanneer het gevierd wordt, door genade tot onze redding ontvangen. Dit is toch de slotsom: geef ons vandaag ons dagelijks brood, opdat voor eeuwig Christus in ons en wij in Hem zullen zijn. En dat wij de naam 'Christen' – zo zijn wij naar Hem vernoemd - waardig dragen.

Bij deze bede horen ook alle gebeden of psalmen die men voor de overheid bidt, in het bijzonder ook die tegen valse leer, gebeden voor de joden, ketters, mensen die dwalen, en ook voor bedroefde, ontroostbare en zwaar getroffen mensen.

De vijfde bede: En vergeef ons onze schulden kwijt, zoals wij vergeven wie ons iets schuldig is

Dat betekent dit:

Deze bede heeft een aanhangsel, een voorwaarde, waarin staat dat we eerst wie ons iets schuldig is moeten vergeven. Als dat is gebeurd mogen wij zeggen: 'Vergeef ons onze schulden.' En dat hebben we hiervoor in de derde bede gevraagd toen we erom hebben gebeden dat Gods wil gedaan wordt. Dat betekent dat men alles geduldig lijden zal, niet kwaad met kwaad vergeldt, en geen wraak zoekt. Maar dat men het goede voor het slechte geeft, zoals onze Vader in de hemel doet. Hij laat Zijn zon opgaan over goede en slechte mensen, en laat het regenen over wie Hem dankt en wie Hem niet dankt.¹⁰ Daarom bidden wij: O Vader, troost ons onzekere geweten nu en als wij gaan sterven. Ons geweten dat door onze zonden en Uw oordeel geweldig schrikt en wordt verschrokken. Geef ons hart Uw vrede, opdat wij Uw oordeel met blijdschap kunnen verwachten. Ga niet met ons de scherpte van Uw rechtspraak aan, want dan blijkt geen mens rechtvaardig te zijn.¹¹

Leer ons lieve Vader, niet op onze goede werken en verdienste te vertrouwen en ons daarmee te troosten. Maar het enkel en alleen met Uw grondeloze barmhartigheid te wagen en ons daaraan toe te vertrouwen. Laat ons op dezelfde manier ook niet de moed verliezen vanwege onze zondige leven. Dat verdient gestraft te worden. Maar help ons Uw barmhartigheid hoger, breder en sterker te achten dat heel ons leven. Help alle mensen die in doodsnood en in de aanvechting van twijfels in het nauw worden gedreven, vooral in de .... of de .... Ontferm U ook over alle arme zielen in het vagevuur, in het bijzonder N.N. en N.N.. Vergeef hen, en ons allemaal, onze schuld. Troost hen, en neem hen in genade aan. Geef ons Uw goedheid tegenover onze slechtheid, zoals U ons geboden hebt te doen. Leg de gruwelijk kwaadspreker, aanklager en groot-maker van onze zonde – de duivel – het zwijgen op, nu en als wij gaan sterven. En ook elke keer als ons geweten het benauwd heeft, zolang wij niet kwaadspreken over anderen en hun zonden groot maken. Spreek geen recht over ons op basis van de aanklacht van de duivel

---

¹⁰ Matteüs 5: 45.

¹¹ Psalm 130: 3

en ons ellendig geweten, en verhoor niet de stem van onze vijand die ons dag en nacht bij U aanklaagt.¹² Zoals ook wij de kwaadspreker en aanklager van anderen niet willen horen. Neem van ons de zware last van de zonde en het geweten af, opdat wij met een licht en vrolijk hart in volkomen vertrouwen op Uw barmhartigheid leven en sterven, verdragen en doen.

Bij deze bede horen ook alle psalmen en gebeden die vanwege de zonde de barmhartigheid van God aanroepen.

De zesde bede: En breng ons niet in verzoeking

Dat betekent dit:

Er zijn drie verzoeking of aanvechtingen: het vlees, de wereld en de duivel.

Daarom bidden wij: Lieve Vader, geef ons de genade om de lusten van het vlees te bedwingen. Help ons, dat wij vechten tegen de wil van het vlees om teveel te eten, te drinken en te slapen, lui en laks te zijn. En help ons om ons vlees dienstbaar en geschikt te maken voor goede werken door vasten, matiging van eten, kleding, woning, werk, waken en inspanning. Help ons, dat wij de slechte neiging van het vlees om seksueel vrij, begerig en hitsig te zijn, met Christus aan het kruis slaan en doden. Opdat wij in geen één van zijn aanvechtingen meegaan en ermee zouden instemmen. Help ons, dat een mooi mens, mooie afbeelding of ander mooi schepsel geen aanvechting veroorzaakt maar er juist voor zorgt dat we seksuele zuiverheid liefhebben en U in Uw schepselen loven. Help ons wanneer we iets zoets horen, of iets liefelijks meemaken, dat niet onze lust maar Uw lof en eer door ons gezocht wordt. Bescherm ons voor de grote last van hebzucht en het verlangen naar de rijkdom van deze wereld. Bescherm ons, dat wij niet eer en macht in deze wereld zoeken, of daar de neiging toe hebben. Bescherm ons, dat de ontrouw, luchtkastelen en hebzucht van de wereld ons niet in verleiding brengen die te volgen. Bescherm ons, dat wij niet door de slechtheid en tegenstand van de wereld tot ongeduld, wraak, boosheid of een andere zonde aangezet worden. Help ons, dat wij het liegen en bedriegen, de voorspellingen en de ontrouw van deze wereld, en al haar goed en kwaad afzweren en er niet op letten (zoals we ook bij onze doop gezegd hebben). Geef dat we in die houding vast staan en elke dag sterker worden. Bescherm ons voor wat de duivel ons influistert. Opdat wij niet arrogant, om ons eigen voordeel, meegaan met de schande van iemand anders. Met als doel om rijkdom, adel, macht, kunst, reputatie of iets anders dat van U is in bezit te krijgen. Bescherm ons, dat wij niet in haat en jaloezie vervallen, om welke reden dan ook. Bescherm ons, dat wij niet de aanvechting van ons geloof – twijfel – navolgen, nu niet en ook niet als we sterven.

Hemelse Vader, wij dragen iedereen aan U op die tegen zoveel zware aanvechtingen strijdt en werkt. Geef kracht aan hen die nog staan. Help overeind die gevallen is en op de grond ligt. Geef ons allemaal Uw genade dat wij in dit ellendige, onzekere leven, waarin we constant door

---

¹² Mogelijk een verwijzing naar Openbaring 12:10

zoveel vijanden worden omsingeld, met een ridderlijk, vast geloof blijven vechten en de eeuwige kroon verwerven.

De zevende bede: Maar verlos ons van het slechte

Dat betekent dit:

Deze bede bidt voor de verlossing van alle kwaad van pijn en straf, zoals de heilige kerk dat in de Litanie¹³ doet. Verlos ons, o Vader, van Uw eeuwige toorn en de pijn van de hel. Verlos ons van Uw streng oordeel in de dood en op de jongste dag. Verlos van een snelle en onverwachte dood. Bescherm ons tegen water en vuur, tegen bliksem en hagel. Bescherm ons voor honger en dure tijden. Bescherm ons tegen oorlog en bloedvergieten. Bescherm ons tegen Uw grote plagen: de pest, syfilis en andere zware ziektes. Bescherm ons tegen alle kwaad en nood van het lichaam. Maar wel zo, dat het tot eer van Uw Naam is, de groei van Uw koninkrijk en naar Uw goddelijke wil. Amen.

Amen

God, help ons, dat alles wat in deze bedes staat ongetwijfeld door ons bereikt zal worden. Laat ons er niet aan twijfelen dat U ons verhoord hebt en zult verhoren in dit alles. Dat het dus 'ja' en niet 'nee' en twijfelachtig is. Zo zeggen wij vrolijk: AMEN. Het is waar en zeker. AMEN.

---

¹³ Smeekgebed in de Roomse, Lutherse en Oosters-orthodoxe liturgie.